

عکس: علی حسن پور / ایران

مدیر عامل بورس انرژی ایران خبر داد

راه‌اندازی ابزارهای جدید معاملاتی در دستور کار بورس انرژی

نگاهی به اقدامات بورس انرژی از ابتدای دولت سیزدهم

گفت‌وگو

بورس انرژی ایران به عنوان یک نهاد شفاف‌ساز و بستری کارا برای سامان‌بخشی به مبادلات انرژی در ایران پایه‌گذاری شد. ایده ایجاد بورس انرژی از ابتدا این بود که ایران بتواند به عنوان یک تأمین‌کننده اصلی انرژی دنیا، در فرایند قیمت‌گذاری نفت و فرآورده‌های نفتی نیز نقش ایفا کند و در پی رونق بازار نفت و انرژی در این نهاد، بتواند ابزارهای مشتقه و انتشار دهنده ریسک را نیز روی بازارهای اولیه مبادلاتی، توسعه دهد. هرچند این مهم به دلایل گوناگون تا ابتدای روی کار آمدن دولت سیزدهم میسر نشده بود، اما طی دو سال گذشته مدیران اقتصادی و سیاستگذاران کلان دولت نگاه ویژه‌ای به توسعه بازارهای شفاف و کارا داشتند و شرایط را برای توسعه سریع بازارهای انرژی مانند نفت، گاز، برق و غیره، ایجاد کردند.

این اقدامات باعث شد در سال ۱۴۰۲، حجم و ارزش معاملات در بورس انرژی به طور چشمگیری افزایش یابد و با ورود

معاملات اوراق مبتنی بر نفت خام و میعانات گازی، بورس انرژی بتواند نقش پررنگ‌تری در فرایند تأمین مالی بخش مولد اقتصاد ایفا کند. در این خصوص با علی نقوی، مدیرعامل بورس انرژی ایران به گفت‌وگو نشستیم که شرح آن از نظرمی گذرد.

● با توجه به گسترش فعالیت‌های بورس انرژی در حوزه نفت، همکاری وزارت نفت در دولت سیزدهم با این بازار چگونه بوده است؟

انتشار گواهی سپرده نفت خام، مهمترین اقدام انجام شده از سوی وزارت نفت بود که این موضوع از دی ماه ۱۴۰۰ و به دنبال تغییرات ایجاد شده در شرکت ملی نفت ایران در دستور کار قرار گرفت.

این موضوع پس از طی شدن یک دوره ۱۴ ماهه و کارشناسی‌های صورت گرفته در بخش‌های مختلف وزارت نفت، سازمان برنامه و بودجه و نیز دیگر ذینفعان، مورد بررسی قرار گرفت و براساس آن نیز طراحی‌های مورد نیاز انجام شد. این مسأله در حوزه وزارت اقتصاد هم پیگیری شد که در این راستا در اواخر اسفند ماه سال گذشته شاهد آغاز معاملات گواهی سپرده نفت خام بودیم و با توجه به برنامه‌ریزی‌های انجام شده در شرکت پخش، توسعه مبادلات و

راه‌اندازی ابزارهای مبتنی بر گواهی در دستور کار قرار گرفت. اقدام دیگری که در وزارت نفت در حال پیگیری است، توسعه مبادلات فرآورده‌ها و صادرات فرآورده‌ها است که در این زمینه شاهد رشد مبادلات گاز مایع بودیم. با توجه به اینکه در کشور ایران و در پایان سال ۱۴۰۰ بیش از ۹۰۰ هزار ال‌پی‌جی (گاز نفتی مایع‌شده) در بورس انرژی معامله شده بود، این رقم به یک میلیون و ۳۵۰ هزار تن رسید و شرکت گاز ایران به عنوان یکی از بزرگترین شرکت‌های عرضه‌کننده این رتبه را به خود اختصاص داد.

در حوزه فرآورده‌های نفتی نیز شاهد افزایش حجم معاملات نفتا در کشور طی سال ۱۴۰۱ بودیم که این موضوع نویدبخش اتفاقات خوب در این زمینه بود. با توجه به چنین مسأله‌ای اما به دلیل افزایش مصرف بنزین در کشور و ناترازی موجود در این زمینه بخشی از تولید نفتا به تولید بنزین اختصاص پیدا کرد و از اواسط سال گذشته شاهد کاهش صادرات نفتا بودیم با وجود این روی برخی از فرآورده‌ها شاهد رشد صادرات بودیم. در کنار این اتفاق، موضوع معامله گاز طبیعی مطرح بود که پیگیری لازم در این خصوص انجام شد و شاهد پذیرش گاز طبیعی در بورس انرژی در اسفند سال ۱۴۰۰ بودیم. اکنون با کمک شرکت ملی گاز در تلاش هستیم تا بتوانیم معاملات گاز طبیعی را در این بورس شاهد باشیم. همچنین موضوع انتشار گواهی سپرده گاز طبیعی از سوی وزیر نفت به شرکت ملی گاز ابلاغ شد که این اقدام در چهارچوب جذب سرمایه‌گذار برای حوزه گاز است، امیدواریم این اقدام با همکاری شرکت ملی گاز ایران به سرانجام برسد.

در حوزه وزارت اقتصاد نیز یکی از مباحث مهم در برنامه وزیر اقتصاد، مسأله مربوط به پیش‌بینی‌پذیری

اقتصاد بود که در این چهارچوب راه‌اندازی قرارداد آتی حامل‌های انرژی در روزهای پایانی سال گذشته در بورس انرژی آغاز شد.

● همراهی و همکاری وزارت اقتصاد در پیشبرد برنامه‌های بورس انرژی چگونه بود؟

امسال در خرداد ماه قرارداد آتی نفت خام را در بازار معرفی کردیم، همچنین وزارت اقتصاد همراهی و پیگیری مستمری را در حوزه گواهی سپرده نفت خام داشت که این اقدام جزو برنامه راهبردی این وزارتخانه قرار گرفت، اکنون هم از سوی وزیر اقتصاد برنامه‌های مستمر برای توسعه این گواهی‌ها در حال پیگیری است.

همچنین در حوزه بازار بهینه‌سازی هم اقدامات لازم از سوی وزیر اقتصاد برای کاهش ناترازی‌ها در حال پیگیری است، در این دوره در شورای عالی بورس گواهی صرفه‌جویی انرژی به عنوان یک ابزار مالی به تصویب رسید. راه‌اندازی چند ابزار دیگر در دستور کار بورس انرژی قرار دارد که امیدواریم بتوانیم با کمک سازمان بورس پیگیری‌های لازم را در این حوزه انجام دهیم.

● طی ۲ سال گذشته چه اقدامات مهمی در دستور کار بورس انرژی قرار گرفت؟

این اقدامات بخشی از فعالیت‌های بورس انرژی با حمایت دولت سیزدهم بود، در کنار انجام این اقدامات در ۲ سال گذشته فعالیت‌های جدیدی را برای استفاده از ابزارهای جدید انجام دادیم که در اختیار نهادهای ذی ربط قرار گرفت. اقدامات مربوط به بازار کربن، صادرات برق از مسیر بورس انرژی، معاملات سوآپ، بازار بهینه‌سازی و اصلاحاتی که باید در آیین‌نامه اجرایی

آن با کمک سازمان برنامه و بودجه صورت پذیرد از جمله موضوعات مهمی بود که در دستور کار بورس انرژی قرار گرفته است. موضوع دیگر مربوط به معاملات پالایشگاه‌ها است که اکنون در حال بررسی هستیم تا بتوان از این طریق در این حوزه و نیز خوراک داخلی بیشتر نقش آفرینی کنیم.

● آخرین تصمیمات اتخاذ شده در خصوص تابلو برق سبز و علت عدم استقبال صنایع از خرید برق از طریق بورس انرژی چیست؟ این تابلو تا چه میزان در کنترل قطعی برق در فصل تابستان تأثیرگذار بوده است؟

این تالار از ابتدای خرداد ماه سال جاری راه‌اندازی شد و در سه ماه نخست از راه‌اندازی این تابلو، استقبال خوبی از سوی مشترکین بزرگ کشور بخصوص صنایع بزرگ از این بازار صورت گرفت. همچنین در کنار آن برخی از دارندگان ماینرهای دارای مجوز نیز حضور پیدا کردند و با خرید برق از این بازار توانستند بخشی از ناترازی برق را تأمین و به برق پایدار دسترسی پیدا کنند. افرادی که در بورس انرژی اقدام به خرید برق سبز کرده بودند، طبق اعلام مدیریت شبکه برق و بررسی صورت گرفته از مشتریان به هیچ عنوان در زمره برنامه‌های مدیریت مصرف قرار نگرفتند و توانستند بخشی از کمبود برق را توسط این بازار جبران کنند.

به نظر می‌رسد با توجه به حجم برق عرضه شده در بازار، استقبال خوبی از آن صورت گرفت. امیدواریم در فصل سرد سال هم با توجه به محدودیت‌های موجود در تجدیدپذیرها برای تولید و نیز اجرای ماده ۱۶ قانون حمایت از تولیدات شرکت دانش بنیان که صنایع را مکلف کرده تا یک درصد از برق را از طریق برق تجدیدپذیر تأمین کنند، شاهد افزایش

امسال در خرداد ماه قرارداد آتی نفت خام را در بازار معرفی کردیم، همچنین وزارت اقتصاد همراهی و

پیگیری مستمری را در حوزه گواهی سپرده نفت خام داشت که این اقدام جزو برنامه راهبردی این وزارتخانه قرار گرفت، اکنون هم از سوی وزیر اقتصاد برنامه‌های

مستمر برای توسعه این گواهی‌ها در حال پیگیری است

معاملات در این حوزه باشیم. همچنین در کنار آن با توجه به اعلام وزیر نیرو امیدواریم بتوانیم شاهد آغاز تابلو رینگ صادراتی برق باشیم.

● همکاری وزارت نفت و وزارت نیرو در دولت سیزدهم برای پیشبرد اهداف و برنامه‌های بورس انرژی به چه میزان بوده است؟

این وزارتخانه‌ها دارای شرکت‌های تابعه متعددی هستند که هر یک از این شرکت‌ها می‌توانند با بورس انرژی در تعامل باشند.

در حوزه وزارت نفت، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی نفت، شرکت پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی همکاری خوبی را با این بازار داشتند. در این زمینه نیز شرکت ملی نفت در طراحی ابزار جدید و افزایش مبادلات فرآورده‌ها همکاری قابل توجهی را داشت. همچنین شرکت ملی گاز ایران نیز در توسعه گاز مایع همکاری چشمگیری را با بورس انرژی داشت و این همکاری‌ها تداوم خواهد داشت.

در کنار آنها، شرکت پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی به دلیل وجود برخی از ناترازی‌ها در کشور سمت عرضه را با محدودیت روبه‌رو کرد و در این زمینه شاهد کاهش حجم برخی مبادلات بودیم. انجام این اقدام ناشی از آن بود که حجم صادرات بنزین، گازوئیل بشدت کاهش پیدا کرد و امیدواریم که در این شرکت شاهد افزایش فعالیت‌ها باشیم. در حوزه وزارت نیرو نیز ساتبها و سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر در راه‌اندازی تابلو برق سبز همکاری خوبی را از خود نشان دادند، همچنین در این میان ستاد وزارت نیرو نیز در تدوین قوانین و مقررات نیز کمک‌های زیادی را به این بازار داشتند. شرکت توانیر دارای برخی وظایف است اما انتظاراتی که در بورس انرژی داریم، بسیار بیشتر از اقداماتی است که انجام شده، امیدواریم که این شرکت در چهارچوب قوانین و مقررات همکاری خود با بورس انرژی ایران را توسعه دهد و تداوم پیدا کند. بورس انرژی در حوزه تأمین مالی این شرکت نیز همکاری‌های خوبی را داشت اما انتظارات موجود از این شرکت برای راه‌اندازی بازار بهینه‌سازی در توسعه مبادلات برق فراتر از اقداماتی است که اکنون در حال انجام است، ظرفیت شرکت توانیر را بیش از این اقدامات می‌دانیم. اکنون با شرکت مدیریت شبکه که به عنوان یکی از شرکت‌های تابعه توانیر تلقی می‌شود نیز به صورت روزانه در تعامل هستیم که می‌تواند نقش مهم و راهبردی را در توسعه مبادلات برق ایفا کند. با کمک این شرکت و نیز همکاری صورت گرفته مابین بورس انرژی، شرکت سپرده‌گذاری و شرکت مدیریت شبکه از مجموع نزدیک به هفت هزار مشترک بالای یک مگاوات، پنج هزار مشترک دارای کد بورسی شدند.

● برنامه‌های بورس انرژی برای توسعه معاملات این بازار چیست؟

افزایش حجم معاملات برق در بورس انرژی جزو برنامه‌هایی است که در دستور کار قرار گرفته تا صنایع بتوانند به صورت مستقیم اقدام به معامله کنند. توسعه ابزارهای موجود، ایجاد زیرساخت‌ها برای راه‌اندازی قرارداد اختیار معامله و ایجاد زیرساخت‌های آن، راه‌اندازی معاملات پساب که نیازمند ارائه تضمین لازم از سوی شرکت آب و فاضلاب طبق اعلام شرکت سپرده‌گذاری است از جمله برنامه‌هایی است تا بتوانیم آن را به مرحله اجرا برسانیم. برنامه‌های دیگر بورس انرژی برای آینده، راه‌اندازی معاملات گاز طبیعی در بورس انرژی و پیگیری موضوع راه‌اندازی اوراق آلاینده هوا یا بازار کربن است. با توجه به اصلاحاتی که در دستور کار است و نیز طبق پیگیری‌های انجام شده، این امکان وجود دارد که کالای در اختیار مشتری را در بورس انرژی عرضه کنیم که این اقدام ایجاد کننده یک تحول جدی در سمت عرضه خواهد بود.